

Nr 107.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1942.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1. lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer samt
2. förordning med tillägg till förordningen den 13 april 1940 (nr 213) om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Häriigenom förordnas, att 1 § lagen den 11 juni 1937 om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Där inom — — — bestämmelser gälla.

Vad i — — — utländskt fartyg.

Har inom område och under tid, som i första stycket avses, person som angives i första eller andra stycket blivit borta samt all underrättelse om honom upphört, skall han anses hava omkommit genom olycksfall till följd av krigsåtgärd, där ej med hänsyn till antaglig tid och plats för försvinnandet eller andra omständigheter finnes sannolikt, att annan orsak till försvinnandet förelegat. I fall, varom nu är fråga, skall begravningshjälp icke utgå.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

¹ Senaste lydelse se SFS 1941: 540.

Förslag

till

Förordning

med tillägg till förordningen den 13 april 1940 (nr 213) om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd.

Härigenom förordnas, att till förordningen den 13 april 1940 om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd, skall fogas en ny paragraf, betecknad 4 §, av följande lydelse.

4 §.

Har inom sådant område och under sådan tid, att lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer är gällande, person som anges i 1 eller 3 § blivit borta och har all underrättelse om honom upphört, skall han anses hava omkommit genom olycksfall till följd av krigsåtgärd, där ej med hänsyn till antaglig tid och plats för försvinnandet eller andra omständigheter finnes sannolikt, att annan orsak till försvinnandet förelegat.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 20 februari 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *viss ändring i lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, m. m.* samt anför:

Gällande författningsbestämmelser.

I 1 § *lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* föreskrives, att vissa i lagen givna särskilda bestämmelser skola gälla, om i lagen avsedd person »till följd av krigsätgård drabbas av olycksfall i eller utom arbetet». Lagens bestämmelser tillämpas, då det med upprätthållande av vanliga krav på bevisning kan anses styrkt, att olycksfall till följd av krigsätgård föreligger.

Enligt *kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 541) angående tillämpning av lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* skall lagen äga tillämpning tillsvidare inom samtliga farvatten samt, vid vistelse i land, inom utrikes ort där fartyget befinner sig.

I detta sammanhang må omnämnas, att *lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete* i 26 § innehåller bestämmelser, enligt vilka kravet på bevisning rörande vad som inträffat är mindre starkt än i krigsförsäkringslagen. I paragrafen avses bland annat det fall, att fartyg förlit och sjöman omkommit, utan att man därom kunnat erhålla under rättelse. Livränta till anhörig skall utgå, då det »kan skäligen antagas» att den som blivit borta omkommit till följd av olycksfall i arbete. Det må vidare anmärkas, att i 26 § andra stycket föreskrives, att försäkringsinrättningen är berättigad att av den anhörige, såsom villkor för utbetalning av livränta, fordra förklaring på heder och samvete, att han saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig må sådan förklaring infordras från förmyndaren. I tredje stycket av samma paragraf stadgas, att rätten till livränta upphör, därest den försäkrade finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än olycksfall i arbete.

Särskilda bestämmelser om ersättning, då olycksfall förorsakats av krigsätgård, finnas även i andra författningar. Enligt *kungörelsen den 27 oktober*

1939 (nr 755) om höjning av vissa ersättningar enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall skall till ersättning, som på grund av försäkring enligt bestämmelserna i förordningen utgår såsom sjukpenning, livränta eller begravningshjälp, utgivas ett tillägg motsvarande 50 procent av ersättningen för den händelse att olycksfall, som avses i förordningen, förorsakats av krigsåtgärd. — Slutligen stadgas i 1 § förordningen den 13 april 1940 (nr 213) om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd, att, om svenskt fartyg genom sjöolycka utom riket går förlorat eller efter sådan sjöolycka förklaras icke vara iståndsättligt och person, som varit tjänstgörande ombord å fartyget, under å fartyg företagen hemresa till Sverige drabbas av olycksfall till följd av krigsåtgärd inom sådant område och under sådan tid, att lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer är gällande, så skall, där nämnda lag dock icke är tillämplig å olycksfallet, ersättning utgivas av statsmedel. Har person, som varit tjänstgörande ombord å svenskt fartyg, i annat än i 1 § avsett fall under hemresa till Sverige drabbats av olycksfall till följd av krigsåtgärd, äger Kungl. Maj:t, om skäl därtill äro, jämlikt 3 § besluta, att ersättning i anledning av olycksfallet skall utgivas av statsmedel.

Framställning om lagändring.

I skrivelse den 6 december 1941 hava Sveriges redareförening, Sveriges fartygsbefälsförening, svenska maskinbefälsförbundet, svenska sjöfolksförbundet och svenska stewartsföreningen hemställt om sådan ändring av 1937 års krigsförsäkringslag, att densamma skulle bliva tillämplig även i de fall, då det icke kunde avgöras, huruvida inträffat olycksfall hade sin grund i krigsåtgärd eller ej.

Organisationerna åberopa såsom skäl för sin ansökan ett inträffat fall — ångfartyget »Göteborgs» förlisning — beträffande vilket fall riksförsäkringsanstalten förklarat, att krigsförsäkringslagen icke vore tillämplig.

Yttranden i anledning av organisationernas framställning.

Över organisationernas skrivelse hava yttranden avgivits av riksförsäkringsanstalten, kommerskollegium och de ömsesidiga socialförsäkringsbologens förening. Därefter har försäkringsrådet yttrat sig över samtliga handlingar i ärendet. Sveriges radiotelegrafistförening har erhållit tillfälle att avgiva yttrande men icke begagnat sig därav.

Riksförsäkringsanstalten omnämner, att anstalten vid tillämpningen av krigsförsäkringslagen i sex fall haft att pröva, huruvida fartyg, som under färd försvunnit utan känd anledning, skulle anses förolyckat till följd av krigsåtgärd. I fem av dessa, då fartygen haft att passera farvatten, där de kunnat utsättas för krigsåtgärd, samt särskilda omständigheter ej förelegat, som gjort annan orsak till försvinnandet sannolikt, hade anstalten ansett

krigsförsäkringslagen tillämplig. Beträffande förlisningen av fartyget »Göteborg» hade anstalten däremot förklarat vanligt olycksfall föreligga och endast olycksfallsförsäkringslagen tillämplig. I anledning av besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut hade emellertid försäkringsrådet den 23 december 1941 förklarat, att det måste antagas, att fartyget förlit på grund av krigsåtgärd, samt förordnat om målets upptagande till ny behandling.

Riksförsäkringsanstalten framhåller, att det med hänsyn till försäkringsrådets nämnda utslag möjligen kunde ifrågasättas, om någon lagändring i det avseende, som åsyftades i organisationernas skrivelse, numera kunde anses erforderlig. Därest lagändring funnes böra vidtagas, borde i varje fall vissa förutsättningar föreskrivas för rätten till ersättning. Härom anför anstalten:

Skulle krigsförsäkringslagen gälla så snart ett fartyg försvunnit utan hänsynstagande till omständigheterna i övrigt, vore lagen tillämplig exempelvis å sådana fall som då ett segelfartyg försvunnit under nöjessegling i Stockholms inre skärgård, även om storm till äventyrs varit rådande, eller då ett valfångstfartyg försvunnit i farvattnen i närheten av sydpolen, ehuru krigsåtgärd veterligen icke förekommit i dessa eller närliggande farvatten. För den skull torde såsom villkor för ersättning böra angivas, dels att fartyget blivit borta utan känd anledning och dels att fartyget haft att passera farvatten, där risk för krigsåtgärd kan antagas hava förelegat.

En ledamot av riksförsäkringsanstalten förklarar sig anse, att lagändringen bör erhålla sådan formulering, att bevisbördan blir densamma vare sig olycksfallet inträffat i samband med försvinnandet av ett fartyg eller under andra omständigheter. Såsom förutsättning för tillämpning av krigsförsäkringslagen borde därför i 1 § föreskrivas, att vederbörande drabbats av olycksfall under sådana omständigheter, att det icke kunde anses ådagalagt, att olycksfallet föranletts av annan orsak än krigsåtgärd.

Kommerskollegium förklarar, att med hänsyn till de syften, som föranlett de i krigsförsäkringslagen intagna ersättningsbestämmelserna, starka billighetsskäl talade för bifall till organisationernas framställning. Kollegium tillstyrker, att bestämmelserna givas en sådan avfattning, att fall, då fartyg gått bort med man och allt inom område, å vilket lagen äger tillämpning, skola betraktas såsom krigsolycksfall under förutsättning att icke av utredning rörande fartygets lastningsförhållanden eller sjövärdighet eljest vid avgången från senast besökta hamn eller av omständigheterna i övrigt framgått, att orsaken till olyckan varit att hänföra till annat än krigshandlingar.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har i princip intet att erinra mot att ersättning enligt krigsförsäkringslagen alltid skall utgå i fall av fartygs uteblivande. Såsom villkor därför syntes dock måhända böra angivas, att fartyget haft att passera farvatten, där risk för krigsåtgärd kan tänkas hava förelegat.

Försäkringsrådet förklarar, att rådet med hänsyn till att ur bevisningspunkt tveksamma fall kunna uppkomma, finner den föreliggande fram-

ställningen böra vinna beaktande. Viss begränsning i fråga om presumption för olycksfall till följd av krigsåtgärd borde emellertid göras. Försäkringsrådet erinrar om att under krigsförsäkringslagen inginge olycksfall såväl *i* som *utom* arbete. Möjligheten för att genom presumption för olycksfall till följd av krigsåtgärd utgiva ersättning borde givas samma omfattning. Presumption med viss begränsning borde sålunda ske icke allenast, då fartyg inom område, som angäves i 1941 års kungörelse, försvunnit med man och allt utan även, exempelvis, då ombord å fartyg tjänstgörande person försvunnit inom sådant område, när han *i* eller *utom* arbetet vistats i land å utrikes ort. Försäkringsrådet förordar därför, att i krigsförsäkringslagen införes en bestämmelse av innebörd, att därest inom område och under tid, som nämnes i lagens 1 §, person, som avses i denna paragraf, blivit borta samt all underrättelse om honom upphört, han skall anses hava omkommit genom olycksfall till följd av krigsåtgärd, såvida ej med hänsyn till antaglig tid och plats för försvinnandet eller andra omständigheter finnes sannolikt, att så ej varit förhållandet. Beträffande fall, varom nu vore fråga, borde vidare enligt försäkringsrådets mening införas föreskrift, motsvarande vad som funnes stadgat i 26 § olycksfallsförsäkringslagen andra och tredje styckena, om skyldighet för ersättningsberättigad att avgiva viss förklaring samt om upphörande av rätten till livränta. Att märka vore ytterligare, att vid ett på presumption grundat godkännande av ett försvinnande såsom olycksfall till följd av krigsåtgärd, i likhet med vad som gällde vid utgivande av ersättning på grund av bestämmelserna i 26 § olycksfallsförsäkringslagen, begravningshjälp icke syntes böra utgå.

I yttrandena har påpekats, att bestämmelser, som möjliggjorde presumption för olycksfall till följd av krigsåtgärd borde införas även i 1939 års kungörelse och 1940 års förordning. Riksförsäkringsanstalten har därvid framhållit, att sådan ändring av kungörelsen kunde medföra en icke oväsentlig ökning av statens bidrag till kostnaderna för fiskarförsäkringen.

Enligt lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer samt vissa andra av krigsförhållandena föranledda författningar, som reglera rätt att erhålla ersättning för skada till följd av olycksfall, är ersättningsrätten knuten till den förutsättningen, att skadan förorsakats av »krigsåtgärd», d. v. s. ersättning utgår endast, om det med tillämpning av vanliga bevisregler kan anses ådagalagt, att sådan åtgärd föranlett skadan.

*Departements-
chefen.*

I den av Sveriges redareförening samt vissa av de ombordanställdas organisationer till Kungl. Maj:t gjorda framställningen samt i de i anledning därav avgivna yttrandena har framhållits, att fall kunna inträffa, beträffande vilka det visserligen icke kan påvisas, att inträffad skada förorsakats av krigsåtgärd, men i fråga om vilka skäl med större eller mindre sannolikhet tala för att så varit förhållandet.

Den verkställda utredningen synes mig hava bestyrkt, att författningsändringar böra vidtagas för att möjliggöra ersättning även i fall av sist

angivna natur. De förslag i sådant hänseende, som framlagts av försäkringsrådet, synas kunna läggas till grund för författningsändringarna.

I ett nytt tredje stycke av 1 § lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer synes sålunda böra föreskrivas, att, om inom område och under tid, som nämnas i paragrafens första stycke, person som avses i paragrafen blivit borta samt all underrättelse om honom upphört, han skall anses hava omkommit genom olycksfall till följd av krigsåtgärd, där ej med hänsyn till antaglig tid och plats för försvinnandet eller andra omständigheter finnes sannolikt, att annan orsak till försvinnandet förelegat. I nu ifrågavarande fall synes begravningshjälp ej böra utgå. Uttrycklig bestämmelse härom synes erforderlig. Försäkringsinrättning bör vara berättigad att av anhörig, till vilken livränta enligt lagens regler bör utgå, såsom villkor för utbetalning därav fordra förklaring på heder och samvete, att den anhörige saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig torde sådan förklaring böra infordras från förmyndaren. Vidare synes böra gälla, att rätten till livränta enligt krigsförsäkringslagen skall upphöra, därest den försäkrade finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än olycksfall till följd av krigsåtgärd. Bestämmelser av nu angiven innebörd återfinnas i 26 § andra och tredje styckena lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Försäkringsrådet har föreslagit, att i nu förevarande sammanhang i krigsförsäkringslagen bör införas föreskrift, motsvarande innehållet i nämnda stycken. Vad i desamma stadgas synes emellertid — sedan det förklarats, att försvinnande, varom nu är fråga, skall anses såsom olycksfall på grund av krigsåtgärd — gälla på grund av föreskriften i 1 § första stycket krigsförsäkringslagen, att stadgandena i 1916 års olycksfallsförsäkringslag i princip skola tillämpas. Särskild föreskrift i ämnet synes därför vara onödig.

Stadganden motsvarande de sålunda av mig beträffande krigsförsäkringslagen föreslagna synas böra införas även i 1940 års förordning om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd, samt i 1939 års kungörelse om höjning av vissa ersättningar enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Inom socialdepartementet hava upprättats förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer samt

2) förordning med tillägg till förordningen den 13 april 1940 (nr 213) om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd.

Förslagen finnas såsom bilagor¹ fogade till detta protokoll.

Kungörelse med tillägg till 1939 års kungörelse torde böra utfärdas, sedan riksdagen tagit ställning till de i det föregående omförmälda förslagen.

¹ Dessa bilagor, vilka äro lika lydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, hava här uteslutits.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över förutnämnda förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § krigsförsäkringslagen måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bengt Hammarberg.

---

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd
den 6 mars 1942.*

N ä r v a r a n d e :

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 5 mars 1942 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 20 februari 1942, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet Sven Björkholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 6 mars 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets förut denna dag avgivna utlåtande över det den 20 februari 1942 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.*

Under förmälan att lagrådet lämnat nämnda lagförslag utan erinran hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

dels jämlikt § 87 regeringsformen, förelägga riksdagen nyssnämnda lagförslag till antagande,

dels ock föreslå riksdagen att antaga det inom socialdepartementet upprättade förslaget till förordning med tillägg till förordningen den 13 april 1940 (nr 213) om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som försakats av krigsåtgärd.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bertha Klemedtson.
